

1. Thế nào là chuyên ngành Nhi khoa Phát triển Hành vi và bác sĩ Nhi khoa Phát triển hành vi

Trong sự tiến bộ của ngành Nhi khoa với các chương trình chăm sóc sức khỏe ban đầu như: Phòng chống tiêu chảy, Nhiễm khuẩn Hô hấp cấp, Suy dinh dưỡng, Tiêm chủng mở rộng và Chương trình lồng ghép...IMCI, Theo BS Julius Richmond cho rằng 2 thập niên gần đây là: “Thời đại của Phát triển và Phòng bệnh trẻ em”

Vậy bên cạnh vai trò của chuyên ngành Nhi khoa, Nhi khoa PT-HV quan tâm đến 5 bậc thang phát triển của trẻ. Đó là: Sức khỏe thể chất; Năng lực xã hội, Trưởng thành cảm xúc; Phát triển ngôn ngữ & nhận thức; Kỹ năng giao tiếp & Kiến thức tổng quát.

Năm 2002, Chuyên ngành Nhi khoa PT-HV được chấp nhận tại Hoa kỳ như là ngành Nhi chuyên sâu và bác sĩ Nhi khoa PT-HV có nhiệm vụ lượng giá, tham vấn và cung cấp điều trị cho trẻ em, trẻ vị thành niên và gia đình với chuỗi vấn đề phát triển và hành vi bao gồm :

- Rối loạn về học tập như Rối loạn đọc, viết và làm toán.
- Tăng động giảm chú ý, rối loạn ám ảnh cưỡng chế, rối loạn ứng xử, rối loạn lo âu, trầm cảm.
- Rối loạn ăn uống, vấn đề tiêu tiêu, tiêu dầm, xón phân.
- Rối loạn về phát triển bao gồm: bại não, tự kỷ, khiếm khuyết giác quan như khiếm thính, khiếm thị, chậm phát triển trí tuệ.
- Rối loạn ngôn ngữ, rối loạn vận động.
- Vấn đề phát triển và hành vi từ các bệnh hay tình trạng mãn tính như: bệnh về gen, sanh non, động kinh, tiểu đường, suyễn và ung thư.
- Vấn đề về phát triển và hành vi từ việc lạm dụng, bạo đả, bạo lực, nghiện chất, trộm cắp, tang chế, chia ly.

2. Cơ sở khoa học của chuyên ngành Nhi khoa Phát triển hành vi: gồm 5 lãnh vực sinh học, di truyền và thần kinh liên quan đến hành vi; những mô hình tương tác liên quan đến sự phát triển; tâm bệnh học phát triển; khả năng điều chỉnh với bệnh mãn tính, mô hình của sự thay đổi.

- Mỗi trẻ có khả năng phản ứng sinh học khác nhau với các biến cố của cuộc sống tùy thuộc vào đáp ứng nội tiết thần kinh thể chất của trẻ ví dụ phản ứng của nhịp tim, huyết áp, nhịp thở. Nếu stress kéo dài có thể gây ra rối loạn lo âu, hành vi gây hấn hay tình trạng bệnh tật. Thêm vào đó, tương tác với môi trường có thể làm nặng lên những tổn thương di truyền nội tại nói cách khác là bản chất của trẻ và sự nuôi dưỡng cùng tác động gây ra hành vi phù hợp hoặc không phù hợp của trẻ.
- Mô hình tương tác giữa các thành viên trong gia đình nhất là cha mẹ đóng vai trò sống còn trong sự phát triển của trẻ. Điều này thể hiện rất rõ nét trong sự vận hành

của gia đình từ kiểu hạt nhân đến dạng mở rộng. Những liên minh tích cực hoặc liên minh không lành mạnh giữa các thành viên tạo nên môi trường phù hợp hoặc làm tổn thương trẻ. Bên cạnh đó, vai trò giữa trẻ với nhà trường mà thầy cô và bạn bè cũng có tầm quan trọng tương đối với sự phát triển của trẻ em cũng như trẻ vị thành niên. Tính khí và sự gắn bó là kết quả của mô hình tương tác trên.

- Tâm bệnh học có thể được xem như sự kết hợp tâm lý học phát triển con người với tâm lý học lâm sàng, hệ thống gia đình, khoa học thần kinh và di truyền hành vi. Từ đó, hiểu các mốc phát triển, vai trò các thành viên trong gia đình, các chất dẫn truyền thần kinh, gene quy định yếu tố liên quan đến phát triển, bác sĩ Nhi khoa PY-HV có cơ hội tiếp cận đầu tiên hành vi không phù hợp của trẻ và cũng có cơ hội đầu tiên gợi ý và cung cấp can thiệp sớm để giảm thiểu gánh nặng cho gia đình và xã hội.
- Lý thuyết về khả năng tự điều chỉnh của trẻ với bệnh mãn tính giúp người thầy thuốc hiểu vì sao với cùng một tình huống, các trẻ khác nhau sẽ biểu lộ khả năng điều chỉnh tâm lý xã hội khác nhau. Một số có khả năng mềm dẻo nhưng một số khác lại trầm cảm hay kém đáp ứng với điều trị y khoa. Khả năng điều chỉnh với bệnh mãn tính bị ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố như sự thích ứng, tự chấp nhận, môi trường gia đình và xã hội.
- Với chuyên ngành Nhi khoa PT-HV còn dựa vào mô hình lý thuyết Thay đổi trong cuộc sống. Hiểu rõ 5 giai đoạn này, người thầy thuốc sẽ tiếp cận phù hợp từ đó giúp gia đình và bệnh nhi tuân thủ điều trị: chưa nhận thấy vấn đề, hay chưa sẵn sàng nhận ra vấn đề của mình; đã nhìn thấy vấn đề nhưng chưa sẵn sàng thay đổi; cá nhân đã chuẩn bị cho sự thay đổi; cam kết thay đổi và lên kế hoạch, thay đổi thành công và tiếp tục thay đổi theo thời gian.
- Ngoài ra, sự phát triển não như tăng trưởng và biệt hoá trong 3 năm đầu kèm với tính linh hoạt và sự phát triển bù trừ của não đưa đến chương trình Can thiệp sớm trước 3 tuổi. Theo Tổ chức Y tế Thế giới 2004, Dân số trẻ em dưới 5 tuổi và bất lợi chiếm tỷ lệ cao tùy vùng, trong đó Nam phi cũng như Nam Mỹ, Châu Á...chiếm hơn 50%. Bên cạnh đó, tác động đa yếu tố của dinh dưỡng kém, trí tuệ và sức khoẻ tinh thần của mẹ thấp dẫn đến văn hoá của mẹ thấp, thu nhập thấp, con đông, dễ tai biến sản khoa. Ảnh hưởng này từ người mẹ ảnh hưởng đến sức khoẻ(nhiễm trùng, cân nặng sơ sinh thấp, không bú bình hay đói và thiếu vi chất và thiếu tình thương và thiếu kích thích dẫn đến sự phát triển tâm trí của trẻ thấp.

3. Bác sĩ Nhi khoa Phát triển hành vi làm việc ở đâu? Và làm với ai?

Bên cạnh bệnh viện, phòng khám, Phòng mạch tư, Viện- Trường, Trung tâm y tế, khoa Phục hồi Chức năng, bác sĩ Nhi khoa PT-HV còn làm việc ở trường học. Điểm nổi bật là bác sĩ

Nhi khoa PT-HV làm việc với nhóm chuyên ngành gồm: tâm lý, âm ngữ, hoạt động trị liệu, vật lý trị liệu, thần kinh phát triển khuyết tật, tâm thần trẻ em, thần kinh trẻ em, thực hành điều dưỡng, chẩn đoán về giáo dục và nhân viên xã hội. Bác sĩ Nhi khoa PT-HV làm việc chặt chẽ với cha mẹ, gia đình, nhà trường(nhà trẻ, mầm non, tiểu học và trung học).

4. **Bác sĩ Nhi khoa PT- HV khám bệnh như thế nào?** Làm việc với gia đình, người chăm sóc trẻ

Bệnh sử: trước và lúc sinh; vấn đề ý khoa, chấn thương; hành vi; giáo dục; gia đình với các vấn đề phát triển như chậm đi chậm nói, co giật, động kinh, tăng động giảm chú ý...

Khám thể chất: Tổng quát để phát hiện bệnh kèm theo; các dấu hiệu dị dạng liên quan đến di truyền như: hội chứng DOWN; về Thần kinh như động kinh, đầu to, nhỏ.

Trắc nghiệm phát triển: theo lứa tuổi để lượng giá mức độ nhận thức, ngôn ngữ, thị lực, vận động và hành vi.

5. **Làm thế nào để tầm soát và lượng giá sự phát triển trẻ em?**

Muốn tầm soát và lượng giá sự phát triển trẻ em, bác sĩ Nhi khoa Phát triển Hành vi cần hiểu rõ mốc phát triển bình thường theo lứa tuổi về vận động thô, vận động tinh, ngôn ngữ, cảm xúc và xã hội; thực hiện trắc nghiệm phát triển Bayley, Griffith, Brigance, Denver, CAT/CLAMS.

6. **Các biện pháp can thiệp trong Nhi khoa Phát triển Hành vi?**

Mục tiêu can thiệp thường tập trung vào cải thiện môi trường tác mẹ- con sớm; cổ võ sự tăng trưởng và phát triển của trẻ và phòng ngừa sự bất hoà của cha- mẹ.

Có 2 mức can thiệp:

- *Can thiệp ban đầu:* tại tuyến cơ sở là phòng ngừa những những vấn đề phát triển và cổ võ sự tăng trưởng và phát triển tối ưu của trẻ, cần chú ý các yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển gồm có sinh học và môi trường, tập trung vào các lớp tập huấn kỹ năng làm cha mẹ để nhấn mạnh sự gắn bó mẹ- con và vai trò của người cha.
- *Can thiệp thứ phát:*
 - **trẻ có nguy cơ cao về sinh học:** sinh non, sinh ngạt, cân nặng lúc sinh thấp, vòng đầu nhỏ, xuất huyết não.
 - **Trẻ có nguy cơ cao về môi trường:** ít được chăm sóc, người nuôi dưỡng có rối loạn cảm xúc, chậm phát triển tâm thần, lạm dụng và chất gây nghiện.
- *Can thiệp liên ngành:* trong đó âm ngữ cải thiện nhai và nói; hoạt động trị liệu giúp trẻ cầm nắm và chuyên viên chẩn đoán giáo dục đánh giá rối loạn đọc, làm toán và viết là những ngành chuyên sâu mới.
- *Can thiệp sớm:* trước 3 tuổi, hoà nhập : sau 3 tuổi giúp trẻ phát triển tối đa.

- Can thiệp hoá dược kết hợp với các thiệp hành vi, nhận thức hành vi, trị liệu gia đình, chơi trị liệu.

Tóm lại: Bác sĩ Nhi khoa PT- HV đóng vai trò quan trọng trong sự phát triển trẻ em- vị thành niên vì có điều kiện tiếp cận trẻ và gia đình trước sinh, lúc sinh và sau sinh cho đến lúc trẻ đến tuổi đi học và đến tuổi vị thành niên. Tiếp cận của BS Nhi khoa PT- HV là lồng ghép kiến thức về phát triển của trẻ, trong bối cảnh của gia đình và xã hội. Nhờ hiểu rõ sự phát triển của trẻ đang có khó khăn và thử thách, bác sĩ Nhi khoa PT- HV biện hộ với cha mẹ, gia đình và thầy cô nhằm hiểu rõ hành vi và khả năng của trẻ để có hỗ trợ phù hợp giúp trẻ tiếp tục phát triển nên cần được xã hội công nhận như có uy quyền và nhu cầu thật sự không những ở nước phát triển mà còn thật sự cần thiết ở các nước đang phát triển như Việt nam.